

Tomáš Avramov

**Kataři, templáři, ekonomika
a finančnictví, Luther, Kalvín,
kvakeři, jezuité, Christian
Rosenkreutz**

Již jsme mluvili o bogomilech; bogomilové byli postupně z Balkánu vyhnáni a mnozí z nich se usídlili na francouzské straně Pyrenejí v jižní Francii. Vzniklo z nich hnutí katarů (tzv. čistých) či albigenských, které bylo velice kruté potlačeno. Papež Inocenc III. proti nim vyhlásil křížovou výpravu a kataři byli po stovkách upalováni a likvidováni. Jejich přesvědčení ale s nimi nezemřelo a ovlivnilo další hnutí, mezi nimi české husitství.

V době kolem křížové výpravy proti katarům se odehrávaly také známější křížové výpravy do Svaté země, vedle mocenských zájmů vedené i touhou po znovuzískání území Svaté země (dnešního Izraele), kde působil Kristus a které bylo v době výprav územím muslimů. Křížové výpravy se odehrávaly v letech 1095-1492 a bylo jich celkem devět. Území Svaté země se křesťanům podařilo v roce 1099 dobýt, byly tam založeny takzvané křížácké státy, ovšem asi po dvou stech letech dobyli muslimové toto území zpět.

V době prvních výprav vznikly mnohé rytířské řády, například řád maltézských rytířů (johanité), řád německých rytířů a dodnes proslulí templáři. O těch se může člověk dovědět spousty nepravd a pomluv, ale pravdou

je, že i templáři vzešli z impulzů janovského křesťanství, byli spojeni s hnutím kolen Grálu a při cestách do Orientu se jim podařilo propojit východní moudrost se západní Jednou z myšlenek, které chtěli v Evropě uskutečnit, bylo nové, spravedlivější sociální uspořádání. Měli vypracovaný systém financování, směnek atd., který byl určován skutečnými potřebami těch, jichž se to týkalo, a nebylo možné, aby do tohoto systému zasahoval někdo zvenčí z pozice moci. Byli velmi bohatí a díky svému vědění byli také dost mocní. Stali se tak trnem v oku mnohým vládcům své doby, zejména francouzskému králi Filipovi IV. Sličnému. Ten chtěl jejich řád zrušit, aby si mohl přivlastnit jeho bohatství. Dva papežové mu to odmítli, ale třetí, Klement V., souhlasil a řád mohl být zrušen. Je to tentýž papež, který v roce 1309 přesunul skoro na celé jedno století papežské sídlo z Říma do Avignonu v jižní Francii. Když Filip Sličný dostal papežův souhlas, začalo zatýkání a mučení templářů - bylo to v pátek 13. října 1307. Ano, odtud pochází rčení o nešťastném pátku třináctého.

Velmistrem řádu byl Jacques de Molay, velmi moudrý a zasvěcený člověk. Většina templářů byli na svou dobu velmi pokročilí jedinci a Filip Sličný je během několika let za pomoci inkvizice opravdu krutě mučil, načež byli jako kacíři upáleni. Jacques de Molay, když umíral (1314), vyzval papeže i krále na Boží soud - a skutečně, papež zemřel za měsíc a král sedm měsíců poté. Skutečností je, že krále Filipa Sličného hnala jeho hamiznost, zaváděl mnohé nové daně, jen aby získal co největší bohatství; neblaze tím na dlouho dopředu ovlivnil ekonomické uvažování v Evropě. A samozřejmě i tím, že se mu podařilo zabránit rozšíření hospodářských myšlenek templářů. Templáře mučil důmyslnými způsoby a vyvolával u nich cíleně změny vědomí, aby se potom v zamlženém, nejasném vědomí přiznali k různým smyšleným zločinům či podvrženým obviněním (například k uctívání temných sil a bytostí).

Filip Sličný byl totiž reinkarnací jednoho z temných mágů mexických mystérií, o kterých jsme mluvili.

Odkaz templářů se Filipovi Sličnému úplně zlikvidovat nepodařilo, ten žil dále v různých formách a osobnostech a také v jedné důležité skutečnosti. Portugalsko na rozdíl od většiny evropských zemí nenásledovalo papežského příkazu k potírání templářů a umožnilo jim existovat na svém území. Nazývali se tam Řád Kristův a jedním z jeho velmistřů byl portugalský král Jindřich Moreplavec (1394-1460), který bohatství řádu využil k financování prvních zámořských výprav (tehdy zejména kolem Afriky) a jeho počínání přímo vedlo k pozdějším zámořským objevům a plavbám Portugalců Bartolomea Diaze (jižní Afrika), Vasca da Gama (Indie, Dálný východ), Itala Kryštofa Kolumba, Portugalce Fernãa de Magalhães (u těch pod vlajkou království Španělska) a o něco později Angličanů Francise Drakea, Jamese Cooka nebo Holanďana Ábela Tasmana a mnoha dalších.

S templáři je spojeno mnoho legend. Jedna z nich třeba říká, že vlastnili starobylé mapy světa, na nichž byly zachyceny všechny, i ty v té době neznámé kontinenty. Historická věda to většinou nebere příliš vážně, vezmeme-li však v potaz keltské cesty do Ameriky, existenci zasvěceneckých škol a předávání jejich vědění a také skutečnost, že jednotlivé osobnosti se často inkarnují s úkolem obnovení či vytvoření nového impulsu pro lidský vývoj, zjistíme, že velká část legend světa má pravdivý základ.

Pokud bychom se vrátili k templářům a jejich hospodářským myšlenkám, pak ani ty nezanikly, pouze byly vzhledem k situaci v Evropě a moci šlechty a církve spíše na okraji. Ovšem i první „kapitalistické“ společenské změny v Holandsku (16. st.) a Anglii (17. st.) byly nesený myšlenkami na možnost svobodného vytváření bohatství podnikavou prací bez zásahů šlechty a měly na tu dobu

výrazný sociální rys. To vše bylo ale později opět postaveno do služby sobectví a touhy po majetku, mimo jiné i zneužitím směnkového systému, který přinesli templáři. Původně spravedlivý směnkový systém byl přenesen do bankovníctví, do možnosti zadlužování států, království a také do tvorby papírových peněz, které postupně ztratily vazbu na zboží, za něž byly vystaveny, a staly se v podstatě samovolnou silou.

Papírové peníze byly sice poprvé používány už v 7. století n. l. v Číně, ale onu lidmi jim přiřádanou moc v ovládnutí trhu a samostatnou hodnotu získaly až v evropské historii posledních několika staletí. Ne nadarmo o nich Goethe ve svém *Faustovi* hovoří jako o vynálezu Mefistofelově.

Zkusme si to představit: V Číně byly papírové směnky používány jako potvrzení o uložených kovových mincích a s touto směnkou (garantující uloženou hodnotu mincí) se mohlo obchodovat. Takže papírová směnka byla přímo vázaná na konkrétní hodnotu kovových mincí. Když později za mongolské nadvlády došlo k tomu, že papírové peníze nebyly vázány na hodnotu drahého kovu, Číňané následně v 15. století od jejich používání upustili. V evropském vývoji nastal opak, papírové peníze se jaksi „utrhly“ od hodnoty zboží a dnes jsou to zjednodušeně řečeno peníze, které často v myslích lidí určují hodnotu zboží, a nikoli zboží, které by určovalo hodnotu peněz. Pomohlo tomu i velké zadlužování královských evropských rodin u bankovních domů v 18. a 19. století, vedle toho začaly být ve velké míře finančně ohodnocovány přírodní zdroje a statky (jako půda, lesy, později samozřejmě ropa atd.), což se do té doby nedělo (král či šlechtic byli považováni spíše za správce statků než vyloženě za vlastníky). Ohodnocování přírodních zdrojů samozřejmě stojí na tom, nakolik je ten, kdo cenu určuje, nestranný a myslí na prospěch všech, či naopak jak velmi je zainteresovaný

osobně, pro vlastní prospěch či prospěch úzké skupiny lidí.

V 18. století vzniklo hnutí svobodných zednářů, které bylo v začátku inspirováno opět zasvěcenci a mimo jiné pokračovalo v sociálních idejích templářů. Ovšem už po několika desítkách let do hnutí pronikli jedinci, kteří pochopili, jak lze zasvěcenecké vědění o různých duchovních inteligencích, silách, lidském vývoji atd. využít k možnostem jednostranného získávání ohromného bohatství, moci a kontroly.

V principu lze říci, že dlouhodobě vypěstovaný a udržovaný zvyk společnosti na královskou či papežskou moc, které jsou centralizované, byl převeden do oblasti trhu. Královská či papežská moc byly sice oslabeny, případně úplně odstraněny, v západní Evropě a v severní Americe byly v 19. a 20. století nahrazeny tím, co nazýváme demokratické politické systémy, ale hodnota peněz a přírodních zdrojů je od té doby určována centrálně bankovními a burzovními domy, což se až na výjimky podařilo zavést celosvětově, i ve státech takzvané nedemokratických. Srozumitelněji řečeno, výrobce má snad omezenou možnost určit cenu produktu (třeba rýže), ale reálně je dnes určována na burzách, často vzdálených a centralizovaných, a všichni výrobci na světě jsou těmito cenami řízeni. Vypadá to jako praktické řešení, může to tak i být, ale jen za předpokladu, že ti, kdo na burzách rozhodují o cenách, tak činí nestranně a nesobecky. Za této podmínky by takový systém mohl být spravedlivější a vůči všem citlivější.

A dále: Vedle zvyku na centralizaci se do těchto změn ještě promítlo pojetí ekonomiky jako vědy. Lidé byli postupně naučeni, že věda poznává přírodní zákony, které jsou na nás nezávislé, a má autoritu tyto zákony vyslovovat. Ekonomika se s tím jaksi svezla. Ve skutečnosti je přitom určována a vymyšlena jen určitými lidmi, není vědecky poznávána jako přírodní zákon, většina lidí ji však přijímá

pasivně, podřízeně, jako by to přírodní zákon byl, a nepřemýšlí aktivně o možnostech její změny.

Podobné to je ovšem i s celou vědou: ve většině lidských odvětví je postavena do pozice „centrálního rozhodčího“, je považována za nejvyšší autoritu v odpovědích na různé otázky existence člověka, ovšem oblast bádání vědy je výlučně hmotná (popřípadě éterná, například v chemii či fyzice, ale vykládaná a chápaná materialisticky), takže se k objektivním pohledům a do úrovně skutečných příčin vůbec nemůže dostat. Přesto působí autoritativně i v otázkách, k nimž sama nemá přístup, a tím v dnešní době působí na lidský vývoj v mnoha ohledech neblaze. O jejím historickém i současném přínosu není pochyb, avšak její posun od empirického bádání k abstraktním teoriím a zároveň pozice společenské autority v otázkách vědění jsou nezdravým výsledkem materialistických a centralistických tendencí a sil ve vývoji lidstva.

V 15. a 16. století se Evropou šíří různá křesťanská reformační hnutí, která opět zásadně ovlivňují běh dějin. Sto let po husitství se v Německu objevuje protestantismus s jeho vůdčí osobností Martinem Lutherem. Velmi stručně lze říci, že římskokatolická církev stála na třech pilířích - víře, Bibli (Písmu) a tradici. Martin Luther (1483-1546) kriticky správně poznal, že tradice může selhat a ztuhnout sama v sobě, takže svou reformu postavil na dvou principech, na víře a Písmu. Bylo to také proto, že nadcházela doba materialismu, přírodovědného poznávání světa a že duchovní život se tím dostal do soukromých sfér, do oblasti osobní víry. Už tomu nebylo jako v dřívějších dobách, kdy lidé mohli ještě přirozeně vnímat duchovní světy. Přelom v tomto vnímání nastal ve 13. století a veškeré tehdejší a pozdější jevy jako scholastika, reformace, renesance, racionalismus, materialismus či přísné oddělení vědy a víry vyplývají z této změny ve vztahu člověka k duchovním světům. Byla nutná, aby se člověk emancipoval a zdokonalil

svou schopnost myšlení. Příznačné je, že v Lutherově době působil mezi Židy v Palestině učenec a kabalista Izák Luria (1534-1572), který tento příklon lidské společnosti k materialismu charakterizoval slovy „Bůh opustil svět a zůstal zde pouze v podobě jiskřiček u některých jedinců“. Vedle toho - pro osobní víru, jak o ní mluvil Luther - člověk může potřebovat a většinou i potřebuje církev ve smyslu lidského společenství za účelem sdílení, nikoli však v otázce autority a podrobení ve věcech víry. Tomuto přístupu Luther pomohl na svět a i liberální postoje dnešní doby mají díky jeho vlivu usnadněnou existenci.

V téže době působil jiný reformátor, Francouz Jan Kalvín (1509-1564), který ve Švýcarsku, v Ženevě, zavedl v podstatě náboženskou diktaturu, kdy člověku nebylo povoleno ani se smát. Byl totiž považován za hříšného, a dokud se mu nedostane spásy, nemá nárok ani na pozemskou radost. Zároveň kalvinisté věřili v předurčení, predestinaci, takže tomu, kdo se narodil zdravý a bohatý, to tak Bůh přeje a též spása je již předem určená (podobné, avšak méně vyhraněné myšlenky měl i svátý Augustin). Není od věci zmínit, že v nauce o predestinaci doznívá vliv dřívějšího, zapomenutého vědění o převtělování.

Toto vše není pouhé náboženské teoretizování, ale tyto myšlenky měly veliký vliv na jednání lidí, na jejich přístup ke světu a odrážely se ve formování společností, konkrétně třeba po exilu do Ameriky, kde být bohatý znamenalo, že Bůh to člověku přeje, že je požehnaný, a lidé si tím mnohdy ospravedlňovali nabývání majetku.

Luteránství a kalvinismus měly vliv na většinu dalších reformačních hnutí a církví, ať už to byli anabaptisté, mennonité, puritáni či evangelikálové atd. Jedno z těchto hnutí ovšem vyčnívá: bylo v něčem radikálnější, ale také o mnoho svobodomyšlnější, bylo více spojeno přímo s janovským, grálským křesťanstvím. Byli to takzvaní kvakeri neboli Náboženská společnost přátel (ve smyslu přátel

Pravdy). Vznikli v polovině 17. století v Anglii na základe myšlenek a učení George Foxe. Ten chtěl obnovit pravou křesťanskou čistotu, nezajímaly ho církve ani světské státy, někteří kvakeři chodili dokonce nazí, aby měli se své tem co nejméně společného (s tímto jevem se lze setkat také v Indii nebo třeba v Rusku). Věřili ve vnuknutí Duchem svátým nezávisle na církvích a institucích, neměli ani mše či bohoslužby. Při duchovním setkání v tichu čekali, zdali na někoho duchovní vnuknutí přijde či ne. Dospěli dokonce tak daleko, že pochopili, že duchovní vnuknutí nemohou být omezená pouze na křesťany, že Duch Boží je všudypřítomný, sídlí v každém člověku, a svaté knihy jiných náboženství považovali také za inspirované Bohem. To všechno vedlo k jejich pronásledování a kvakeři se tak stali jedněmi z prvních osídlenců Ameriky. Jejich příslušník William Penn založil stát Pensylvánii (1681) a město Filadelfii (kde byla o sto let později, v roce 1776, vyhlášena Deklarace nezávislosti). Byl jedním z prvních, kdo uzavřel s Indiány rovnocenný, nevypočítavý obchod. Kvakeři vůbec vystupovali proti otroctví, za lidská práva atd., postupně se v americké společnosti dobře etablovali a jsou to často dobří obchodníci.

Alespoň krátce se ještě musíme zastavit u dvou hnutí a jejich působení. Prvním z nich je Tovaryšstvo Ježíšovo, takzvaní jezuité, mnišský řád, který v roce 1534 založil španělský voják, kněz a mystik Ignác z Loyoly. Tyto tři charakteristiky jeho osoby - voják, kněz a mystik - jsou důležité pro celý řád, ve kterém se dbalo na propracovaná duchovní cvičení (takzvané exercicie), ale také na naprostou poslušnost vůči nadřízenému, přičemž celkově byli jezuité podřízeni výlučně papeži a postupně vytvořili vlastně něco jako jeho osobní armádu. A jestliže byly zámořské plavby podnikány templáři, pak se následně této činnosti chopili jezuité a byli jedněmi z nejaktivnější a nej horlivějších

misionářů. Nej významnějším jezuitským misionářem byl svátý František Xaverský, spoluzakladatel jezuitského řádu, přítel Ignáce, který se doplaval do Indie a na Dálný východ. Jezuité šířili křesťanství ve smyslu pozemského království, což mělo jeden důvod. Mystické zážitky Ignáce z Loyoly byly ovlivněny duchovností materialismu a na Krista Ignác nahlížel jako na krále světa, krále pozemské říše, tedy podobně jako Jidáš. Vlivy tohoto postoje jsou patrné v jeho duchovních cvičeních (která v jistém smyslu deformují mysl, poněvadž nahlížení na Krista jako na pozemského krále světa není z pohledu vývoje člověka zdravé) a později i v tom, že jezuité vedle misijní činnosti vždy vynikali jako podporovatelé vědy a empirického poznání. Dosáhli velkého vlivu, tak velkého, že je papež Klement XIV. musel v roce 1773 na nátlak západoevropských států zrušit, a jezuité se přesídlili do Pruska a Ruska, kde papežův zákaz neplatil. V roce 1814 byla ovšem činnost řádu opět oficiálně obnovena. Jezuité se angažovali ve vědě a z pohledu jejich světsko-duchovní filosofie logicky uplatňovali svůj vliv také v politice monarchií i moderních států a nadnárodních organizací (například Evropská unie).

Jestliže jsme si prve charakterizovali Jidášův postoj ke Kristu, jeho víru v Krista jako víru v pozemského krále a mesiáše, pak lze říci, že opravdu mnohé z toho je ztělesněno v existenci a působení jezuitského řádu. Ovšem i do jezuitského řádu zasáhly vlivy janovského křesťanství. Byla zde řeč o anglickém králi Jakubovi I. a zasvěceneckém vlivu jeho osobnosti na některé jeho současníky; mezi jedince, na které tento vliv přímo působil, patří také německý jezuita Jacobus Baldus (1604-1668).

V misijní činnosti ve světě vedle jezuitů vynikali v menší míře také františkáni, ti byli založeni svátým Františkem v roce 1209. Svátý František snad nebyl tolik významný svým učením, ale jeho zjev byl ohromný a mimořádný osobním příkladem a skutky nesobecké a neohrožené

lásky, díky nimž třeba uzdravoval malomocné nebo nacházel porozumění i se zvířaty (například uklidnil a ochočil divokého, nebezpečného vlka).

V 15. století se v evropské historii objevuje také povědomí o osobnosti Christiana Rosenkreutze. Vnější historie o něm ví z pozdějších zpráv, podobně jako u Parsifala, tak že pochybuje o jeho skutečné existenci. Christian Rosenkreutz je jedním z vůdčích zasvěcenců lidstva a je onou individualitou, o níž jsme již mluvili jako o svátém Janu Evangelistovi, který se až do 13. století objevoval (inkaroval) v různých evropských zemích a dával, někdy i za značných strastí, potřebné impulzy k vývoji. Od 14. století se s ním udála jistá změna, došlo u něho k potřebnému prohloubení vědomí a vědění právě vzhledem k nastávající epoše materialismu. V té Christian Rosenkreutz i jiní zasvěcenci působili co nejvíce skrytě (vzpomeňme na anglického krále Jakuba L). Takto to prostě bylo zapotřebí v době, kdy bylo vědomí a bádání lidí obráceno cele na vnějšek. Christianův vliv lze najít v alchymických bádáních té doby, v politických pnutích předbělohorské doby, okrajově u Komenského a pak se také, opět pro vnější historii nezřetelně, mihne ve Francii před Velkou francouzskou revolucí jako hrabě St. Germain. Některé z ideálů revoluce pocházejí původně od něj (i ono známé svoboda - rovnost - bratrství, které vyjadřuje myšlenky na společenské uspořádání mající tři rovnocenná ohniska: duchovní, kulturní, vzdělanostní, což je vyjádřenou „svobodou“; sociální, politické, právní, což je vyjádřeno „rovností“; a hospodářské, výrobní, které je vyjádřeno „bratrstvím“), ale ještě před revolucí St. Germain pochopil, že celková situace společnosti nedovolí tyto ideály zdravě realizovat. Celkově byl však jeho vliv i vliv celého janovského společenství v době novověku zastřený, navenek nepoznatelný, a teprve s příchodem moderní doby koncem 19. století se tyto vlivy, myšlenky

a učení začaly lidem odkrývat v různých hnutích té doby, jako byly theosofie, anthroposofie, mazdaznan, všesvětové bílé bratrstvo atd. Jedním z výhonků těchto myšlenek je rovněž waldorfské školství. Zsvěcenci také čekali, až se ve vědě objeví tři teorie či objevy. Jednalo se o evoluční teorii, objev spektrální analýzy a Freudovu psychoanalýzu, jelikož tyto objevy mohly usnadnit člověku přechod od vnějšího, materialistického zkoumání světa ke zkoumání duchovně-vědeckému.

Ještě je zapotřebí se jasněji zamyslet nad nutností osamostatnění, emancipace člověka, k čemuž postupně přibližně od konce středověku dochází. Člověk jakožto bytostné stvoření má potenciálně ohromné, dalekosáhlé až nekonečné možnosti a s tím spojené potenciální schopnosti. Po dlouhé věky byl ve svém bytí veden, směřován, až přišel čas, kdy také musí obstát sám v sobě, za sebe. Měl by sám ze svého vědění a poznání, ze svých citů dojít k momentům, kdy se svobodně, ze své vůle rozhodne k mravnímu, láskyplnému, všeobecně hodnotnému životu, kdy pochopí nutnost takového života, který povede ke skutečné svobodě, neomezenosti a trvalosti. Z toho důvodu byla člověku dána samostatnost, a je tedy i na něm, jak v ní obstojí.